

Bureau sociale competentie

Advies • Training • Coaching

Duidelijkheid in communicatie

Het registreren van veiligheid in het
primair en voortgezet onderwijs

Samen werken

aan een veilig
schoolklimaat

Meer veiligheid door duidelijk en betrouwbaar met elkaar om te gaan

Vanuit deze visie werkt Bureau sociale competentie succesvol samen aan sociaal **veiligheidsbeleid** op scholen.

Scholen staan voor de **taak** om een veilige en plezierige leeromgeving te creëren, waardoor leerlingen hun talenten optimaal kunnen ontplooien en kansen weten te scheppen op een succesvolle vervolgstap in hun leven.

Veranderingen van het gedrag in de samenleving

De samenleving is de laatste decennia snel veranderd. De **internationalisering** heeft grote gevolgen voor het samenleven. Door verschillende redenen zien wij dat mensen zich verplaatsen over de aarde. Vooral in welvarende delen van de wereld zien wij een sterke toename van de diversiteit. De grenzen van autochtoon en allochtoon worden zelfs steeds vager. In de vier grote steden in Nederland is het aandeel autochtonen afgenomen tot 57% (Bron: CBS periode 1995-2003).

Veranderingen in de bevolkingssamenstelling gaan vrijwel altijd gepaard met **spanningen**. Mensen zijn allemaal anders, ze nemen hun persoonlijke geschiedenis met zich mee. Sociale klasse, economische omstandigheden, demografische factoren, de diepgewortelde culturele waarden en normen zijn bepalende factoren in het denken, voelen en handelen van mensen. De samenlevingsvormen en culturele waarden uit de streek of het land van herkomst blijven generaties lang het dagelijkse leven beïnvloeden.

Mede hierdoor zien wij binnen de samenleving een toename van **onbegrip**. Mensen komen meer voor zichzelf en hun dierbaren op, de omgangsvormen verharderen en verruimen. Niet zelden loopt de communicatie tussen mensen uit de hand. Het gevolg is dat er ruzies, conflicten, agressiviteit en zelfs soms geweld ontstaat.

De redenen en oorzaken van dit gedrag zijn van diverse aard. Het is belangrijk deze **veranderingen van het gedrag** in de samenleving te volgen, te begrijpen, maar vooral om er beheerst en effectief mee om te gaan. Ook binnen het **onderwijs** zien wij in toenemende mate dat medewerkers geconfronteerd worden met spanningen in de communicatie, waarbij onvrede, frustratie, provocatie, intimidaties en bedreigingen zichtbaar zijn. Meestal gaat het om verbale grensoverschrijdingen door leerlingen, ouders of anderen, maar verbale **agressie** gaat soms over in fysieke agressie. In een aantal gevallen met zeer schokkende gevolgen. Een paar **voorbeelden**: Het drama in Erfurt (jan. 2002), een van school gestuurde oud leerling, de 19 jarige Robert S. schiet 13 docenten, 2 leerlingen en een politieman dood. Het Terra College (jan. 2004), een leerling, Murat D. schiet conrector Hans van Wieren in de aula met een pistool dood. Op de basisschool Klim-Op in Hoogerheide wordt de 8 jarige Jesse Dingemans door een insluiper, de 22 jarige Julien C. doodgestoken met een mes. Op de Virginia Tech-universiteit (april 2007) een student, Cho S-H schiet 32 studenten en docenten dood en pleegt daarna zelfmoord. Kunnen scholen dit soort incidenten voorkomen? Zijn dit nog incidenten, of zijn het patronen aan het worden? Hoe moeten scholen met deze mogelijke (be)dreigingen om gaan?

Een integrale aanpak van veiligheid in de school

Scholen staan voor de taak om het **leefklimaat** in en om de school zo te beïnvloeden, dat leerlingen en medewerkers zich veilig en prettig voelen.

Het management zal op een integrale wijze de regie in handen moeten nemen. Schoolveiligheid is dan behoorlijk goed te organiseren. Dit betekent wel dat een sterk, duidelijk **beleidsplan** aan de basis moet staan met daarin een glasheldere visie over het pedagogische klimaat, dat gedragen en uitgedragen moet worden door alle participanten. Pas dan kan een stevige brug gebouwd worden tussen theorie en praktijk.

Het is de overtuiging van BSC dat beleidsontwikkeling samen moet gaan met de ontwikkeling van heldere procedures en omgangsregels én het actief en eenduidig **hanteren** van de afspraken in de praktijk. Om dit mogelijk te maken trainen wij alle sleutelfiguren binnen de school om adequaat om te leren gaan met het **reguleren van emoties** om spanningen, agressie en geweld te voorkomen en te hanteren.

De juiste balans tussen emotie en ratio

Het doel van onze leertrajecten is het evenwicht te vinden of de balans te herstellen tussen emoties en rationaliteit. Wanneer mensen in staat zijn om te kunnen blijven **denken** in spanningsvolle situaties, dan kan de balans hersteld worden tussen emoties en rationaliteit. Onderzoeken wat je voelt, weten wat je wilt en waarom. Wij noemen dit mechanisme: “**Interne regie**” In onze trainings- en coachingstrajecten wordt daarom veel aandacht besteedt aan het versterken of vergroten van vaardigheden die spanningen uit de communicatie halen en vaardigheden die **de relatie met de ander herstellen**.

Waar wij trots op zijn

Door onze betrokkenheid, onze specifieke expertise en vooral de effecten die scholen bereiken werken veel scholen al jaren met ons samen. Veel van ons advieswerk en trainingen worden met subsidie van het VIOS (Veilig in en om de school) gerealiseerd. Ook het Vervangingsfonds heeft ons geselecteerd uit een omvangrijk aanbod van bureaus om landelijk de training: “Intermediair agressie en geweld” uit te voeren.

Contact

Wilt u meer weten wat wij voor de veiligheid op uw school kunnen betekenen?

Neem voor een oriënterend gesprek contact op met ons bureau.

Eén van onze adviseurs zal meedenken met de vragen uit uw schoolpraktijk.

Bureau sociale competentie

Advies · Training · Coaching

Boegspriet 20
1186 WX Amstelveen
Telefoon 020 453 84 61
Fax 020 453 84 63
E-mail info@busoc.nl
www.busoc.nl

Adviestrajecten, trainingen en activiteiten om het schoolbeleid te implementeren in de dagelijkse schoolpraktijk:

1

Training, cursus, activiteit & doelgroep	Omschrijving, toelichting
Bereiken van het optimale schoolklimaat in drie stappen Directie, MT, teamleiders, VC, zorgcoördinatoren en andere sleutelfiguren	Stap voor stap bouwen aan het gewenste schoolklimaat. Onzekerheden en onveiligheid ombuigen naar zekerheden en veiligheid. Driestappen traject; Stap 1: Schoolvisie en -beleid zichtbaar(der) maken. Stap 2: Uitdragen van het beleid, vertaald in hoe willen wij binnen de school samenleven en –werken. Wat verwachten wij van elkaar. Formuleren en expliciteren van kernwaarden, gedragsregels en spelregels met het team. Stap 3: Uitvoeren van het beleid, verbindende en voedende communicatie op gang brengen.
Scannen en analyseren van de schoolveiligheid Rapportage, conclusies en aanbevelingen Directie, veiligheidscoördinator	Met de quickscan methode en de Risico Inventarisatie & Evaluatie methode (RI&E) worden eerst alle risico's van de school geïnterpreteerd. Daarna wordt er een risicoprioriteitenlijst opgesteld. Vervolgens wordt een geïntegreerde effectieve aanpak ontwikkeld om de schoolveiligheid op een structurele wijze te bereiken.
Klimaatconferentie Welk sociaal emotioneel klimaat willen wij vormgeven vanuit de kwaliteit en identiteit van de school Alle medewerkers	Welk schoolklimaat willen wij vormgeven? Hoe worden de veranderingen in de samenleving ervaren? Hoe regisseren wij binnen de school een klimaat dat tegenwicht biedt aan de ontwikkeling van verzuim, afnemend respect e.d. binnen de samenleving? Hoe creëren wij met elkaar een leef- / leeromgeving die goed is voor elkaar? Het zijn deze en soortgelijke vragen, die op de klimaatconferentie aan de orde komen.

Training, cursus, activiteit & doelgroep	Omschrijving, toelichting	
Procesbegeleiding sociale veiligheid Implementeren van het sociale veiligheidsbeleid Werkgroepen; sociale veiligheid en/of expertgroep veiligheid	Analyseren, expliciteren en implementeren van het schoolveiligheidsbeleid i.s.m. werkgroepleden. Ontwikkelen van een visiedocument en een plan van aanpak voor de korte en lange termijn.	
Studiedagen, workshops (maatwerk programma's) Directie, docenten en OOP, MR	Thema's (ter indicatie): • Creëren van het gewenste schoolklimaat • Waardengericht onderwijs • Educatief partnerschap • Leerlingparticipatie • Schoolveiligheidsbeleid • Grenzen stellen aan gedrag • Omgaan met agressief gedrag van leerlingen en of ouders • Interculturele communicatie • Emoties begrijpen, beheersen en ombuigen naar positieve (re)acties	
Forumtheater, creëren van draagvlak voor organisatieveranderingen Drie theaterstukken: “Wie z’n school is dit nou eigenlijk”, “Laten wij het netjes houden” en “Niet eten in de klas, want anders...” Directie, docenten, OOP, MR, ouders en leerlingen	Het forumtheater wordt ingezet als instrument om (cultuur) veranderingen binnen de school in gang te zetten. Drie leuke maar ook confronterende theatervoorstellingen over de praktijk in net zo’n school als de uwe. Thema’s als; verruwing in de omgang, grensoverschrijdingen en agressie worden in een korte voorstelling op een prikkelende wijze zichtbaar gemaakt. Zo ontstaat er in een dagdeel inzicht in de achtergronden van de problematiek en wordt een brug geslagen tussen beleid en praktijk!	
Workshop/training ‘Omgaan met emoties van jongeren’ Ouders en verzorgers	Het past in uw visie en beleid om ouders te betrekken bij de manier waarop de school om wil gaan met emoties en onbeheerst gedrag van jongeren. U wilt ouders laten zien en laten beleven welke doelen de school zich stelt in een duidelijke en veilige omgang met jongeren en welke vaardigheden nodig zijn om die doelen te bereiken. Ouders en verzorgers krijgen meer inzicht in de mogelijkheden om een brug te slaan om de kloof met jongeren te overbruggen.	

Training, cursus, activiteit & doelgroep	Omschrijving, toelichting
Training: “Omgaan met grens-overschrijdend gedrag” Grenzen stellen aan gedrag Docenten en OOP, VO en PO	Training gericht op het omgaan met grensoverschrijdend gedrag van leerlingen en anderen. Waar liggen grenzen, waarom is de grens overschreden? Hoe stellen wij grenzen? Met welk resultaat stellen wij grenzen? Hoe willen wij het hebben? De regie ligt bij de medewerkers van de school. Vanuit een heldere visie op het pedagogisch handelen wordt invloed uitgeoefend om het gewenste klimaat te bereiken.
Training: “Interculturele communicatie” Docenten en OOP VO en PO	Culturele diversiteit is een relatief nieuw verschijnsel in onze samenleving. De inhoud van de training richt zich op het beter begrijpen van culturele overeenkomsten en verschillen. Deelnemers leren ‘geweldloze communicatie’ in te zetten om de relatievorming met (allochtone) leerlingen te versterken.
Training: “Pedagogische conciërge” Onderwijs ondersteunend personeel	De training: “pedagogische conciërge” versterkt de taak- en relatiegerichte competenties van de conciërges. Vanuit de visie “gedeelde verantwoordelijkheid”, waarin leerlingen en medewerkers op basis van openheid met elkaar omgaan, worden leerlingen gestimuleerd om vanuit zelfstandigheid en verantwoordelijkheid te handelen. Rollen en verantwoordelijkheden zijn veranderd en van de OOP'ers wordt verlangd dat zij meer begeleidend en coachend werken.
Train the trainer, intrainen van emotie regulerende vaardigheden Mentoren, studieleiders	Training om leerlingen op school zelf te trainen en te coachen m.b.t. de volgende inhoudelijke thema's: • Effectief communiceren en emotie regulering • Gespreksleider bij incidenten • Mediation • Mentoring

Training, cursus, activiteit & doelgroep	Omschrijving, toelichting
Training: “Intermediair agressie en geweld” Medewerker met een taakaccent op “schoolveiligheid”.	In het Arboplusconvenant wordt de relatie gelegd tussen de aanpak van agressie en geweld en de daling van het ziekteverzuim. In opdracht van het vervangingsfonds is voor scholen een landelijke training ontwikkelend. Bureau sociale competentie is geselecteerd om deze training mede uit te voeren. Het afgelopen jaar zijn 700 intermediairs opgeleid. Het doel van de training is dat de schoolveiligheid structureel aandacht krijgt op de agenda. Op dit moment wordt gewerkt aan een nieuwe module in samenwerking met het vervangingsfonds.
Training: “Klassenmanagement” Docenten	Het creëren van een gunstige leeromgeving is voorwaarde voor een optimale ontwikkeling van de leerlingen. De docent heeft de regie en stuurt strategisch op (groeps)gedrag met het doel om de samenwerking binnen de klas te verbeteren en de communicatie effectief te beïnvloeden.
Training: “Opvang en nazorg” Directie en/of taakverantwoordelijken	Training “Opvang en nazorg” van betrokkenen na een confrontatie met agressie, geweld of een andere schokkende gebeurtenis. Het effect van een zorgvuldige opvang door de organisatie, met oog voor de psychosociale gevolgen van een slachtoffer, zijn sterk medebepalend voor een “gunstig” verloop van de verwerking.

Training, cursus, activiteit & doelgroep	Omschrijving, toelichting
Training: “Effectief communiceren” Beheerst omgaan met emoties van jezelf en anderen 1e jaars leerlingen VO en groep 7 en 8 PO	Schoolbeleid en visie over sociale veiligheid is uitgangspunt in de training. Leerlingen worden getraind in: • Emotie beheersing • Weerbaarheid • Actief luisteren • Grenzen stellen • Samenwerken
Training: “Gespreksleider bij incidenten” Oplossen van conflicten binnen de klas 2e jaars leerlingen VO en hun mentoren	Leerlingen worden empowerd om conflicten binnen de klas zelfstandig (onder het coachende oog van hun mentor) op te lossen. Dit programma is in samenwerking met het VIOS tot stand gekomen. De training sluit aan bij de integrale aanpak van sociale veiligheid. Leerlingen worden gestimuleerd om vanuit gedeelde verantwoordelijkheid een bijdrage te leveren aan het beïnvloeden van hun eigen leefomgeving.
Training: “Peermediation” in 6-stappen 3e jaars leerlingen VO	Peermediators leren in 6 stappen een mediationgesprek te voeren. Leerlingen worden in 8 blokken of in 2 dagen opgeleid om als bemiddelaar op te treden bij conflicten, incidenten en pesterijen tussen leerlingen onderling.

Training, cursus, activiteit & doelgroep	Omschrijving, toelichting
Training: “Peermentoring” 4e jaars leerlingen VO	Training voor 4e jaars leerlingen om als peermentor begeleiding te bieden aan risicogedrag van leerlingen in de onderbouw, gericht op het coachend ondersteunen van de studie, motivatie en sociaal- emotionele ontwikkeling.
Expertgroep veiligheid Versterken van de sociale cohesie Leerlingen VO	Opzetten van een expertgroep veiligheid De expertgroep heeft als doel: • Ondersteunen van het sociale veiligheidsbeleid • Versterken gemeenschapszin • Stimuleren van participatie • Gedeelde verantwoordelijkheid • Vergroten veiligheid en welzijn De leerlingen worden getraind in het opzetten en uitvoeren van projecten.
Klimaatconferentie Gedeelde verantwoordelijkheid voor schoolveiligheid Leerlingen VO	De conferentie bouwt voort op stevig neergelegde fundamenten van het schoolveiligheidsbeleid. Hoe denken zij over de omgang op school en hoe ervaren zij het schoolklimaat? Wat is volgens hen nodig om een optimaal schoolklimaat te creëren? Welke vormen van samenwerking kunnen versterkt worden? Welke rollen kunnen leerlingen zelf innemen in de dagelijkse schoolpraktijk? Vragen, die op de klimaatconferentie aan de orde komen.

Optimaal schoolklimaat

Samen leven in en om de school

De Dreef

Op de Praktijkschool de Dreef te Amsterdam Zuid Oost zijn de afgelopen vier jaar veel inspanningen geleverd om de praktijkschool goed te laten functioneren.

Met veel persoonlijke inzet zijn een aantal aspecten gerealiseerd. Het personeelsverloop onder medewerkers en directie is verontrustend hoog geweest.

Met het huidige team is de directie vanaf het schooljaar 2006-2007 begonnen om op een gestructureerde wijze de kwaliteit van het onderwijs op alle fronten te verbeteren.

Naast het versterken van interpersoonlijke vaardigheden van medewerkers wil de directie vooral investeren in visieontwikkeling, gemeenschappelijkheid binnen het team en het ontwikkelen van een schoolidentiteit en een schoolklimaat, waarin iedereen trots op is en zich prettig voelt.

Kenmerken

Directeur André van Deventer is aan het einde van het schooljaar 2005-2006 op de Dreef aangesteld. Met verve heeft hij het oude schoolgebouw opgeknapt, zodat de school inmiddels goed ingericht is om het praktijkonderwijs aan de leerlingen te geven. De Dreef is een relatief kleine praktijkschool van maximaal 200 leerlingen. De leerlingen vinden hun herkomst vanuit zeer diverse etnische en culturele achtergronden. De school is bedoeld voor leerlingen tussen de 12 en 18 jaar. Het praktijkonderwijs is voor jongeren de laagste vorm van regulier voortgezet onderwijs. Het onderwijs is erop gericht om leerlingen te ondersteunen in hun ontwikkeling om zich zelfstandig en verantwoordelijk in de maatschappij staande te houden.

Uitgangspunten voor beleid

Binnen de samenleving is een toenemende verharding en verruwing van omgangsvormen te zien. Ook binnen de Dreef zijn deze tendensen te zien. De maatschappij stelt hoge eisen aan de mensen. De Dreef streeft ernaar dat de leerlingen zo veel mogelijk aan die hoge eisen kunnen voldoen. Om de leerling zo goed mogelijk voor te bereiden op de maatschappij, werk en vrije tijd wordt er vooral veel aandacht besteed aan de sociaal emotionele ontwikkeling van de leerlingen.

Werkwijze verkrijgen van het optimale schoolklimaat

Met de directie en MT hebben wij ons 2 dagen teruggetrokken op de “hei” om een plan van aanpak te maken met als doel het schoolklimaat zo vorm te geven dat een ieder zich in en om de school veilig voelt en optimaal kan ontplooien.

Het resultaat van de sessie is geweest dat een visiedocument is ontwikkeld, waarin beleid is geformuleerd is wat richting geeft aan de dagelijkse gang van zaken.

In het visiedocument staan zaken beschreven als:

- De schoolmissie, de visie op praktijkonderwijs en de doelstellingen
- Het bijzondere karakter van de identiteit van de praktijkschool de Dreef
- De achterliggende waarden en opvattingen over samen leven op de Dreef
- De visie over het pedagogische handelen
- De gedragsregels
- De beschrijving van de huidige situatie en de vaststelling van de gewenste situatie
- De gewenste competenties van de medewerkers
- De wijze van begeleiden wanneer er sprake is van ongewenst gedrag
- Schoolbinding van leerlingen en ouders en verzorgers
- Plan van aanpak

Stappenplan

Om het schoolklimaat structureel te versterken kunnen maatregelen op verschillende terreinen genomen worden. Vanuit een onderzoek naar de beginsituatie is een analyse gemaakt. De analyse is gebaseerd op het model van Bateson en Dilts. Dit model brengt in kaart op welk niveau er geleerd of ontwikkeld dient te worden om op een integrale wijze het gewenste resultaat te verkrijgen. Ofwel, waar is de flessenhals, waar stagneert het proces. En wat is nodig om de stagnatie vlot te trekken. Het resultaat van de analyse gaf duidelijke ontwikkelpunten aan.

De volgende stappen zijn inmiddels succesvol doorlopen;

1. Het doortimmeren van de schoolvisie in het schoolbeleidsplan.
2. Uitdragen en verankeren van het beleid, dit is in samenwerking met de commissie “schoolklimaat” uitgewerkt en uitgevoerd.
3. Een groot aantal medewerkers is getraind om op een pedagogische wijze grenzen te stellen aan ongewenst gedrag.

Komend schooljaar wil de directie meer investeren in het versterken van het team. De gemeenschappelijkheid binnen het medewerkers team is de sleutel voor succes.

Weten wat je wilt bereiken en waarom je dat wilt, want dat ga je doen!

Samen werken aan veiligheid

‘Meer veiligheid door duidelijk en betrouwbaar met elkaar om te gaan’.

Met grote betrokkenheid bieden wij duurzame oplossingen door systematisch het schoolbeleid zichtbaar te maken. Hoe dit beleid uit te dragen en draagvlak te creëren, zodat een helder normbesef ontstaat en waarin een ieder zich kan welbevinden.

Onze vaste medewerkers

Wiebe Otten, (directeur), senior trainer, adviseur en coach. Adviseur in vraagstukken rondom sociale veiligheid, 15 jaar ervaring in het trainen van uiteenlopende doelgroepen op het gebied van fysieke en sociaal communicatieve vaardigheden om agressie te voorkomen of te hanteren.

Ine Bolssens, (directeur), senior trainer, adviseur en coach, veel ervaring met agressietrainingen, conflictbemiddeling, mediation en individuele coaching.

Pieter Immel, (psycholoog), senior adviseur, voormalig jeugdcoördinator Politie Amsterdam/Amstelland, specialist op het gebied van overlast door jeugdgroepen, spijbelen en schoolverzuim.

Koosje van Frankenhuijsen, (psycholoog), zeer ervaren senior trainer en coach, gespecialiseerd in het omgaan met spanningen, persoonlijke effectiviteit en gecertificeerd in ‘Rationele Emotie Therapie’.

Jacqueline Jansen, consulent, met ervaring als politievrouw en als maatschappelijk werker in de crisisopvang van jongeren.

Michiel Knotnerus, ervaren senior trainer en uitstekend forumleider, specialist in het begeleiden van medewerkers en leerlingen op VMBO scholen.

Bureau sociale competentie
Advies · Training · Coaching

Boegspriet 20
1186 WX Amstelveen
Telefoon 020 453 84 61
Fax 020 453 84 63
E-mail info@busoc.nl
www.busoc.nl